

301

COLECȚIA „POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE"

301

MIRCEA ŞERBĂNESCU

ULUITOAREA TRANSMIGRAȚIE

MIRCEA BANDU

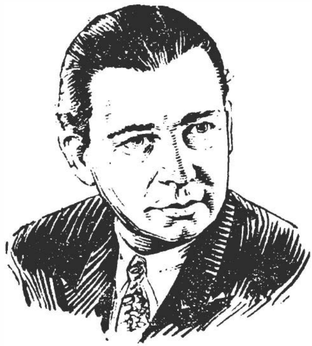
DE LA COUSTEAUNIA LA EUXINIA

La numai cîțiva ani de cînd am publicat o povestire de anticipație a unui autor nebucureștean, au apărut „laboratoare s.f." și în alte orașe ale țării noastre. Timișoara și-a făcut mai de mult simțită prezența cu Ovidiu Șurianu și Dan Arcașu. În acest număr oferim cititorilor colecției două noi lucrări venite din laboratorul bănățean.

Prima povestire aparține cunoscutului scriitor Mircea Șerbănescu, a cărui intrare în zona anticipației dovedește o înclinație specială spre genul nostru.

Cea de-a doua povestire e scrisă de Mircea Bandu, care, ca și alți colegi ai săi, vine în literatură de pe tărîmul dreptului. În numărul viitor al Colecției veți avea prilejul să citiți pasionanta povestire a unui alt timișorean, Adrian Oproiu: „Concertul imperial".

Colecție
editată de revista
Știința și Tehnica
Anul XIII — 1 iunie 1967

Născut în anul 1919, MIRCEA ȘERBĂNESCU debutează în literatură la Timișoara, în publicații locale. Participînd la dezvoltarea, în condițiile anilor noștri, a mișcării literare din Banat, el desfășoară totodată o intensă activitate editorială și de colaborare la revistele și publicațiile din București și din alte centre culturale ale țării. „Biruința", „Prețul tăcerii", „Rătăcire", romanul „O fată din cele multe", reportajul monografic „Timișoara" și altele apar pe rînd în editurile noastre centrale. Preocuparea mai veche pentru literatura științifico-fantastică se concretizează abia acum prin debutul prilejuit de „Uluitoarea transmigrație". În prezent, pe lîngă un roman de investigație a unui mediu muncitoresc și un volum de schițe și povestiri intitulat „Privind cinematografic", pregătește o culegere de narațiuni științifico-fantastice.

MIRCEA ȘERBĂNESCU

ULUITOAREA TRANSMIGRAȚIE

„Ai auzit de transmigrația sufletelor? Știi ceva despre transmutația epocilor și trupurilor?"

MARK TWAIN: „Un yankeu la curte regelui Arthur"

I

În iarba catifelată dormea, ca într-un pat aromat, un bărbat îmbrăcat în smoching, cu pieptii scrobiți, ieșiți și mototoliți, dar cu o atît de mare fericire întipărită pe față încît inspira mai degrabă simpatie, deși se comporta ca un vagabond. Lumina tare a răsăritului îi gîdilă pleoapele. Se trezi pe încetul, deschizînd ochii mirat și parcă nu prea că tavanul de smarald ce-l făcuse să se gîndească în prima clipă la prelungirea vreunui vis mirific nu era altceva decît un cer întins și adînc, lipsit de orice nor. Părea o imensă cupolă luminoasă, sprijinită pe masive colonade de verdeață.

Căci îl înconjura o vegetație luxuriantă, care purifica și parfuma aerul, și așa curat și răcoros ca o apă de izvor. Dîndu-se pe o rînă, bărbatul își culcă copilărește obrazul în palme să cerceteze mai în voie geometria perfectă, ca sculptată de-un artist desăvîrșit în trupul debordant al clorofilei. Ciudățenia venea de acolo că toate liniile, unghiurile, romburile, cercurile, deși păreau perfecte, manifestau totuși tendința stranie de a evada într-o asimetrie de un efect estetic de mare rafinament.

Cîntau păsărele nevăzute. Bărbatul se întinse ca unul care se simte bine, prea bine chiar, cu inima ușoară și veselă. Apoi, ca să admire mai deplin ceea ce i se părea demn de a fi admirat în jur, el se săltă în capul oaselor, gîndindu-se amuzat că se afla nici mai mult, nici mai puțin decît pe o carte poștală din cele frumos colorate, optimiste, gingașe, pe care le trimiți cuiva ca să-i faci o plăcere mare cu o atenție mică. Pe-o damigeană de Porto! gîndi el bine dispus, dacă unii s-ar bucura de atare atenție din partea mea! Oricît de grozave ar fi culorile! Dimpotrivă, li s-ar

face părul măciucă, presupunînd că au păr, dacă ar şti că mă gîndesc măcar cît negru sub unghie la ei. Îşi vorbea înfundat şi nazal, prieteneşte, într-o excelentă dispoziţie contrastantă cu ameninţarea pe care o cuprindeau exclamaţiile de mai sus. He, he, he, rîse apoi, dispus să pună totul pe seama banchetului din ajun; mi se pare că sînt bine rămas de-aseară. Am supt cam mult. Dar nu-mi pare rău. Am dormit ca în puf şi acum nu mi-ar rămîne altceva de făcut decît să-mi caut maşina şi să mă întorc în arenă. Bătălia continuă, domnii mei, aşa cum am anunţat aseară în discursul meu, care astăzi face, desigur, înconjurul Pămîntului. Lumea noastră va învinge! Iată convingerea şi lupta mea de principiu. E un moment istoric! Şi tocmai de aceea ia s-o iau din loc. Nu pot pierde vreme preţioasă în aventuri rustice. Unde mi-o fi automobilul?!

Îşi roti ochii ca să descopere în vegetaţia luxuriantă admirabilul său „Lincoln". Nici urmă şi nici un semn. Probabil că şoseaua era destul de departe, pentru că, în afară de trilurile dulci, nu se auzea nici un zgomot de civilizaţie: nu ciriiau motoarele şi nu strigau răguşit sau vesel claxoanele tuturor mărcilor de automobil din lume. În schimb avu plăcerea să observe pe cineva trecînd prin apropiere. Pesemne că dincolo de linia dreaptă a gardului viu, peste care nu-i vedea decît capul plutind lin, se afla o alee.

— Alo! strigă după el, bucuros că are pe cine să întrebe încotro e şoseaua şi astfel să facă economie de timp.

Celălalt făcu cîţiva paşi, ieşi din dosul gardului viu şi păşi spre el. Un exemplar extrem de reuşit: pe chip amprenta nobleţei, în ţinută a distincţiei, plus o supleţe sportivă admirabilă. Îmbrăcămintea... Ce îmbrăcăminte neobişnuită! Şi ce siluetă, dumnezeule! remarca omul din iarbă intrigat. Pare un sportiv excentric combinat cu un om de lume de înaltă clasă! Ca să vezi că se poate şi aşa!

— Pun pariu pe-o damigeană de Porto, îi strigă de departe cu bonomie, că ştii cine sînt şi că n-o să avem discuţii că ţi-am încălcat domeniul. E aşa de bine la dumneata! O mare plăcere. Ca în sînul lui Avram. Hai, hai, nu mai face capul ăsta de năuc. Mi se pare că m-ai recunoscut! Ei, da, aşa e! Sînt chiar eu şi m-ai văzut ast'noapte la tele. A fost un triumf. Straşnic, nu? Ce zici, lovitură mare, de maestru... Cu cine am plăcerea?

Ca să se ridice în picioare pentru a asigura prezentării condiţii normale, îşi răsuci corpul, întinzîndu-şi pantalonii pe rotunjimile posterioare ale trupului rotofei, trecînd la poziţia verticală printr-un intermediu dizgraţios propriu patrupedelor.

Cînd izbuti să se îndrepte, zadarnic mai întinse braţul în direcţia în care se aflase cu o secundă înainte celălalt. Nici urmă de el. Îl strigă şi-l căută. Ei, drăcie! Dar unde ai dispărut, domnule? Unde te-ai vîrît. Alo, domnule! Iubite domn! Şmechere. Ne jucăm de-a v-aţi ascunselea? Nu-mi arde. Încotro trebuie s-o iau ca să-mi găsesc automobilul?

Bîjbîia inutil prin acel labirint de verdeaţă care nu-l scotea nicăieri. Era furios pe proprietarul domeniului, care-l trata astfel după ce aflase cu cine are de-a face. Unde dracu să fi dispărut? Şi cum aşa de repede? Că doar n-o fi zburat în cer! Cerul era,

în definitiv, la fel de albastru și adînc, netulburat de vreun nor — întocmai ca adineauri. Atunci să fi visat că venea cineva spre el? Să fi fost o vedenie? O iluzie? Cînd doar îi fusese alături, aproape să-l atingă cu mîna?!

Își aminti în detalii costumul format din obiecte ușoare și comode, care semănau cu hainele obișnuite, dar aveau o linie de eleganță cum nu mai văzuse, relevînd aceeași asimetrie ca și măiastra sculptură în verdeața din jur. Pe-o sticlă de Porto! monologă el, hotărînd că nu avea altceva mai bun de făcut decît să urmeze aleea pe care aproximativ o urmase și necunoscutul dispărut ca prin farmec. Orice drum duce undeva. Asta nu se poate să nu ducă la șosea. Acolo trebuia să-i fie și automobilul... Drace, m-am cam întrecut totuși ast'noapte. Nu cu discursul! Discursul a fost formidabil! M-am întrecut la pahare, ce să-i faci! Firea optimistă îl ajuta să nu dispere, deși situația începuse să i se pară mai mult decît neplăcută. Încotro s-ar fi îndreptat, nici urmă de șosea sau de mașină. Pe unde s-o mai apuce? La stînga? La dreapta? Pe-aici. Ba nu, pe dincoace. Poate că ar fi mai bine dacă ar lua-o pe.. Pe unde dracu' o fi șoseaua?

Avea impresia că, în loc să iasă din jungla aceasta tăiată în forme estetice, se lăsa înghițit din ce în ce mai mult de ea. Simți că se sufocă. Încercă să refacă seara precedentă ca să-și poată da seama unde ajunsese și pe ce drum e mai bine s-o apuce. Pornise clătinîndu-se de la locul de onoare al banchetului, dintre fracurile, plastroanele, decolteurile, burțile și cheliile celebre ale lumii, dintre averile și gurile de aur care-l făcuseră exponentul lor politic într-o luptă acerbă pe care o descrisese în discursul său, cînd fioros, cînd jovial, cînd ironic pînă la mușcător, dar rostind întotdeauna chiar și cele mai grozave fraze cu un zîmbet șugubăț, de parcă spunea glume la gura sobei. Își putea imagina titlurile din ziare și vocile crainicilor pronunțînd cuvîntul „fierbinte", caracteristic pentru tot ce făcuse și spusese: A fost fierbinte de la început pînă la sfîrșit! Un discurs fierbinte! O personalitate fierbinte!

Se urcase pe urmă în mașină. Pusese mîna pe butoane și pe pîrghii de parcă se pregătea să conducă lumea. Farurile pătrunseseră violent și adînc în noaptea dinaintea lui. Apăsase acceleratorul pînă la refuz. Un zvîcnet și apoi o plutire lină. Rîsese: făcuse atîtea pariuri pe sticle de Porto încît se cam cunoștea. Dar era învingător. Acesta era principalul. Automobilul lui zbura ca un vultur, despicînd aerul, care vîjîia în vîrtejuri furioase deasupra capului său. Da, își amintea bine: lăsase jos capota ca să simtă mai intim goana aceasta a gloriei încununate. Farurile îi luminau în față un viitor strălucit, spre care plutea euforic cuprins de un simțămînt de plenitudine care nu s-ar fi potrivit pentru nimic în lume cu vitezele mici. Goana îl îmbăta cu alte potențe decît vinul de Porto. Ce bine i-ar fi părut să zboare cu adevărat! Apăsase din nou acceleratorul. Vuietul aerului învîrtejit abia că-l întărîtase. Ar fi luat-o spre stele. Da, spre stele. Cu marile viteze ale epocii!

A fost un drum fierbinte! Demn de el. Asfaltul urla dedesubt. Panglica neagră a șoselei îl chema, așternîndu-i-se mereu în față, supusă și languroasă: mai departe, mai departe, mai departe și mai iute, mai iute, ce dracu'!

Ah, iată, 'n sfîrșit, și oameni! Vin spre el pe alee. Zoriți; un mic grup de trei, mai mult băiețandri cu alură sportivă, îmbrăcați în același stil ca și celălalt, cel dispărut adineauri în chip așa de neașteptat. Fie ei și tinerei, și sportivi, numai să fie!

Poate că era o colonie pentru practicarea vreunui sport necunoscut, dacă nu vreo familie de maniaci. S-au mai văzut dintr-astea!

— Hei, băiețași! Încoace, dragii mei. De cînd caut pe cineva cu care să schimb o vorbă în dimineața asta splendidă. Văd pe fețișoarele voastre drăgălașe că m-ați recunoscut. Nu se poate să nu fi avut aseară deschis televizorul și să nu mă fi remarcat, pentru că cine mă vede o dată nu mă mai uită niciodată! Am impresia că acum se potrivește mai bine decît oricînd această deviză a mea; vă citesc pe față întreaga admirație. Hai noroc, băieți!

Primii doi i se părură necopți, naivi, sfioși; al treilea însă avea o ținută dreaptă și o îndrăzneală a inteligenței, care-i făceau ochii deosebit de atenți și de tăioși. Îl intimida oarecum. Totuși, îi întinse mîna. Celălalt nu i-o primi. Fața lui era mai fină decît a celorlalți — deși toți aveau trăsături moi, frumoase, ochi expresivi și guri proaspete de ființe sănătoase. Acesta, cel de-al treilea, îi făcu un gest prin care motivă de ce nu-i întinsese mîna: ținea cu atenție o cutiuță neagră cu cîteva clape mici, albe, ca niște gămălii de chibrituri. O ținea orientată spre el.

— Bine, bine, înțeleg, recunoscu omul, și nu mă supăr. Că dacă m-aș supăra eu...

Pe cînd rostea aceste cuvinte, fața celuilalt se lumină. Întorcîndu-se spre ceilalți, le șopti ceva.

Asta nu-i conveni.

— Domnule, rosti el grav, am acceptat să nu-mi întinzi mîna, deși aceasta putea fi jignitor și pentru cineva mai puțin important ca mine. Vă rog să-mi spuneți cu cine am onoarea? Trebui să spună de-a dreptul ce voia, pentru că celălalt părea să nu înțeleagă subtilitatea politeții. Cum te cheamă, domnule?

— Numele meu e Scalan, rosti necunoscutul cu un zîmbet amuzat. Aceștia sînt frații mei.

— Precum mi-am și închipuit! Totuși, nu mă pot dumiri dacă m-ați recunoscut sau nu. Doar n-am picat din cer. Voi n-aveți radio și televizor? Nu vă ocupați cu nimic altceva decît cu sportul? Da, da, așa e, degeaba faceți figurile astea inocente, de fecioare. Toate posturile din lume s-au grăbit să-mi difuzeze cuvîntarea de aseară. A fost fierbinte! Pun pariu că m-ați ascultat, dar nu vă vine să credeți că aș fi chiar eu. Dacă m-ați ascultat, e clar, nu? Vom mătura tot ce ne stă împotrivă, sau va încerca să ne stea, ca să putem merge înainte... Dragul meu Scalan, de ce nu mă asculți? Ce ți-ai găsit să șușotești acolo cu frații dumitale? Cînd vorbesc eu, toată lumea tace.

— Vorbește cît poftești, îi răspunse rîzînd ușurel Scalan, și iar șușoti către frații săi.

— Atîta vreme cît gura mea macină cuvinte, celelalte mori trebuie să stea ferecate, m-ai auzit, Scalan? Mi se spune Gura-de-aur. Încetează cînd îți spun!

— Nu pot.

— De ce?

— Sînt curioși să știe ce spui și... le traduc.

— Le traduci? Scalan, îți bați joc de mine. Doar nu sînteți papuași.

— Papu... încercă să-l imite unul dintre tinerei, dar, fiindcă nu reuși, se apucă să rîdă ca un nevîrstnic ce era.

— De ce rîde? Ce l-a apucat? Ce v-a apucat pe toți acuma? E adevărat că limbajul meu e direct și popular. Asta e cheia succesului unui orator. Să se adreseze popular celor mulți și să se adapteze cerințelor lor. Dacă te afli între oameni care știu să înjure, trebuie să înjuri încă o dată pe-atîta cît ei, dacă te duci între bătăuși, trebuie să te bați încă o dată pe-atîta cît ei. Și tot așa, dacă te duci între oameni mieroși și culți, trebuie să fi încă o dată pe-atîta de mieros și de cult. Pun pariu pe-o sticlă de Porto că dacă mi se face mie părul măciucă e vai de voi! Cunosc la perfecție boxul și bine jiu-jitsu.

Cei doi tineri fără minte se prăpădeau de rîs.

— Ce au, Scalan, de ce rîd?

— Ești un bun actor. Le placi. Altul mai bun n-au văzut. Ai haz cînd imiți oameni din altă vreme.

— Ai început și tu, Scalan? Ia ascultă, nu mă luați în balon!

— Ba-lon, ba-lon, repetau înveseliți din ce în ce mai mult cei doi frați ai lui Scalan, pe cînd acesta se mulțumea doar să zîmbească înțelegător.

Nu înceta să șușotească în urechile celor mai tineri, care se distrau cu o nerușinare obraznică nemaipomenită. În același timp, bărbatul rătăcit pe acest domeniu ciudat își făcu socoteala că ceva suna cam straniu în gura lui Scalan, tot așa precum limba pe care o vorbea el avea o patină academică, artificioasă, asemănîndu-se din multe puncte de vedere cu rezonanța și felul de pronunție a limbii latine învățată în colegii.

Se bănui într-un ospiciu și-și făcu socoteala că dacă își va pune în mișcare pumnii de oțel îi va risipi pe toți trei ca pe niște popice. Rămăsese doar o chestiune de secunde ca să se repeadă, însă tocmai atunci, în acea frîntură de secundă cît își cîntări șansele, asupra lui se abătu o umbră uriașă, ca și cînd cerul limpede s-ar fi întunecat din senin.

Instinctiv își feri capul cu brațele puse pavăză deasupra lui. Dar lovitura sau trăsnetul de care se temu nu veni. Făcu totuși un salt în lături, așteptînd atacul neprevăzut, încleștat, cu berbecele pumnilor gata să lovească năprasnic.

Umbra aceea grozavă trecu lin, ca un nor.

Cei trei sportivi priveau cerul fără să-i dea atenție.

Îi imită și văzu o cometă care luneca în atmosferă fără nici un zgomot; nu era însă o cometă așa cum știa el, căci nu venea spre pămînt, ci se ridica în înălțime.

— Ce e asta? întrebă el, încercînd să-și revină, pentru că umbra se transformase într-o dungă de lumină și apoi într-un

peștișor care înota spre spațiile siderale verzi și străvezii ca un acvariu.

Pînă să-i răspundă Scalan, cerul se făcu din nou curat ca o batistă de mătase.

Scalan răspunse simplu :

— Cursa Pămînt-Lună.

— Pămînt-Lună ? repetă celălalt fără să-și dea seama. În ce scop ?

— Schimbul de muncitori al uzinei selenare.

— Unde mă aflu ? Ce vreți de la mine ? Nu v-am făcut nimic. M-am rătăcit aici. Unde-i șoseaua ? Vreau să-mi caut automobilul. Unde-s doctorii voștri ? Ajutor ! Ajutor !

Începuse să se retragă prevăzător și să strige fără nici un rost, pentru că nimeni nu se apropiase de el, fie chiar și cu o intenție pașnică. Un om ca el nu putea avea halucinații ziua în amiaza mare ; dar într-o încurcătură stupidă putea intra oricînd. Îl întrebă pe Scalan cu blîndețe :

— Cine ești tu ?

— Scalan, veni liniștit răspunsul.

— Unde m-ați adus ? M-ați răpit, nu-i așa ? Erați ascunși în mașina mea. Ați profitat de ocazia că eram beat. Pe-o sticlă de Porto că m-ați răpit. Acum îmi dau seama : m-ați lăsat să mîn nebunește și mi-ați dat la cap. O, îmi aduc bine aminte de lovitură. A fost grozavă. Lovitură de maestru. Mi-am pierdut imediat cunoștința, altfel ați fi avut de furcă cu pumnii mei...

— Dar tu cine ești ? întrebă Scalan, pentru prima dată, ieșindu-și, sau părînd să-și iasă, din calmul său imperturbabil.

— Încetați cu prostiile. Farsa s-a terminat. Vreau să mă întorc acasă. Vreau la mașina mea. Știu că îți stă în puteri s-o faci. Plătesc oricît. Răscumpărare sau termen de recunoștință, cum vrei ; cu bani gheață sau cu un cec, numai dă-mi posibilitatea să ies din situația asta tîmpită și să mă întorc acasă...

III.

Se trezi într-un pat larg, moale, într-o cameră cufundată în umbră. Judecînd după culoarea fumurie a ferestrei vaste, amurgea. Se vedea pe fondul închis un glob de foc pîlpîind ca o flacără de brichetă. Soarele. Apunînd, desigur, dar într-o ambianță odihnitoare, așa cum nu mai văzuse de cînd se știa, deși avusese prilejul să-și cheltuiască banii în cele mai pitorești colțuri ale globului pămîntesc.

O lumină scăzută, radiată în irizări fosforescente de fereastra lată și înaltă, la dimensiunile peretelui întreg, depunea toate eforturile ca să-i adoarmă amintirile tulburi pe care aproape le uitase, produse, desigur, de starea lui de mahmureală, care-l mai strîngea și acum în chingi. Totuși, putea privi limpede în jur ; era într-o cameră spațioasă, mobilată foarte simplu, în afară de patul jos și larg ca o barcă, mai comod decît tot ce-și imaginase vreodată ca loc de dormit. Încolo mai erau : o masă rotundă, vastă, cu o vază

plină de flori, oglindite poetic în luciul tăbliei fără cusur și înconjurate de trei fotolii încăpătoare și ademenitoare. Un aer răcoros și parfumat putea fi respirat cu plăcere, ca pe vremea tinereții, cînd nimic nu-i îngroșa căile respiratorii.

Ambianța ar fi fost cu totul liniștitoare dacă n-ar fi descoperit — nu știa nici el în ce anume — aceeași tendință spre asimetrie care-l mai izbise în ziua aceea de cîteva ori. Înclinat s-o pună pe seama beției, acum tresări atins neplăcut. Nu era într-o casă obișnuită, de prieteni, ci pe teren dușman. Pe același teren dușman ca și mai înainte. Trezindu-i-se instinctul de conservare, se ridică de pe pat, cîntărind din jur obiectele cu care s-ar fi putut apăra în caz de atac.

Primii pași îi făcu clătinindu-se. Era sleit de puteri. Își dădu seama că nu mai putea de foame. Picioarele abia îl țineau. Se trînti pe fotoliu, lăsîndu-se pradă comodității lui cu toată voluptatea de care era capabil. Ah, dacă ar avea ceva de mîncare! Și în aceeași clipă îl făcu atent o tuse ușoară. Sări din fotoliu, apucă masa cu amîndouă mîinile și o ridică în față ca pe un scut. Scalan intrase în cameră pe nesimțite și acum îl privea mirat, fără să renunțe la micul lui zîmbet politicos și amuzat.

— Uite drăcie! zise cel care voia să se apere, aruncînd masa în sus și prinzînd-o cu ușurință ca pe un fulg; apoi o ținu într-o mînă numai și o învîrti chiar pe un deget, pe degetul cel mic.

— Bună dimineața! i se adresă Scalan ca unui copil și încă o dată omul în smoching remarcă nu numai cuvintele alese, ci și intonația cu rezonanțe melodioase

— E dimineață pe dracu'! Nu vezi că se înserează?

În vreme ce omul încerca și celelalte obiecte ca să vadă dacă sînt ușoare sau nu — și toate erau la fel de ușoare ca și masa —, Scalan se apropie de capul patului și apăsă un buton abia vizibil. Apele violet-albastre ale ferestrei se topiră încetișor, parcă sugîndu-se în toate direcțiile, dispărînd în ramele ferestrei. Lumina soarelui pătrunse crudă, bogată, parfumată ca mierea.

O nouă apăsare de buton și fîlfîiri negre se zbătură în colțurile vastei ferestre; era ca un joc uimitor de meduze ce cuprindeau pe încetul toată suprafața netedă și strălucitoare a geamurilor. În curînd fereastra fu neagră ca un adînc de noapte.

— Lasă vrăjitoriile, Scalan! îi strigă îngrozit omul. Fă lumină. Mai bine mi-ai da de mîncare, căci de odihnit m-am odihnit ca niciodată în viața mea Mi-e o foame de lup. Bănuiesc că de ieri dorm într-una. Dă-mi repede să îmbuc ceva, ce dracu'! Nu vezi cum mă perpelesc?

— Un moment să mai ai răbdare. Ne-am gîndit și noi la asta.

După cîteva secunde numai, ușa se deschise ca să facă loc unei femei tinere, cu o tavă încărcată în mîini. Era frumoasă, cu ovalul feței curat, rumen, dominat de o pereche de ochi strălucitori, jucăuși. Părea tare copilăroasă, cum îi arunca priviri furișe, deși se făcea că îl ignoră.

Mîncarea nu părea cine știe ce abundentă, ceea ce îl făcu pe bărbatul flămînd să clatine capul a dezamăgire.

Totuși, după ce își umplu gura, amintindu-și de femeiușca aceea drăguță, întrebă pe Scalan:

— Cine-i fetișcana?

— O soră de-a mea. Mai în vîrstă. Nu e chiar așa de fetișcană.

— Apropo, Scalan, cîți ani ai?

— Cincizeci și opt!

Înecîndu-se și tușind, omul de la masă îl privi cu ochii injectați pe zîmbitorul Scalan, gata să-l pocnească în nas cu o directă cum știa el că s-ar fi cuvenit față de asemenea bătaie de joc. Se răsti la el, propunîndu-i să înceteze bătaia de joc, farsa, schingiuirea asta morală sau ce dracu' va fi fost! Pînă cînd!?

Fără să-și iasă din calmul său, Scalan îl asigură că nu-i spusese decît adevărul adevărat.

— Și ea e mai bătrînă ca tine? De data aceasta întrebarea nu mai era agresivă; omul decisese să ia totul așa cum e și să nu se mai mire de nimic. Dimpotrivă, își regăsi rîsul său bonom ca să comenteze mai departe: Strașnic se ține babeta! Credeam că-ți place să ții servante tinere.

De-o vreme Scalan îl urmărea consultînd necontenit un aparat mic, negru, care clipea din cînd în cînd cu un ochișor roșu. La ultimul cuvînt al celuilalt, el clătină capul în sens negativ.

— Ce-i aia? îl întrebă celălalt, ștergîndu-și gura cu un șervețel.

— E dicționarul meu. Indică: „Cuvînt necunoscut".

Era imposibil să-l poți înțelege pe Scalan; așa că omul nu mai făcu nici un efort, ci se răsturnă sătul pe fotoliu și ceru lejer o țigară. Dar una de foi, aromată, dacă se poate. Nu folosi cuvîntul țigară, ci marca de trabuc pe care o prefera.

Micul aparat clipi nedumerit.

Scalan ridică neputincios din umeri.

— Cuvînt necunoscut.

— Ce e cuvînt necunoscut aici? Vrei să zici că n-ai auzit niciodată de (și numi din nou marca preferată a țigărilor sale de foi)? Aparatul aprinse iarăși beculețul roșu. Iar umbli cu drăcia aia, Scalan? Ia-o din fața mea dacă nu vrei să ți-o fac zob.

— Cuvînt necunoscut, observă calm Scalan.

— Care?

— Asta: „drăcie".

— Să te ia dracu'!

— Cuvînt necunoscut și te rog, spuse Scalan liniștit, dar hotărît, nu mai folosi asemenea emisie vocală; dicționarul meu e prea sensibil pentru vibrații de o asemenea violență, pe care noi n-o cunoaștem.

— Vreau o țigară! gemu bărbatul în smochingul mototolit.

IV.

Țigara de foi pe care o găsi rătăcită în buzunarul vestei îl înveseli ca și cînd îl întorcea din nou într-o realitate familiară, dragă, mai dragă acum decît oricînd. Îi mușcă vîrful cu vădită satisfacție, scuipă fără jenă pe jos și așteptă foc. Scalan îl privea fără expresie.

— Ce mai aștepți? Dă-mi foc.

— Cum să-ți dau foc ? se miră la culme celălalt, consultîndu-și dicționarul, care însă nu reacționa. Clătinînd din cap, Scalan adăugă : Nu înțeleg cum să-ți dau foc ! ?

— Nu mie, băiatule ; ăsteia ! Și-i arătă din ochi țigara. Hai mai repede, că mor după un fum.

Urmă un episod agitat, decurgînd din faptul că Scalan nu cunoștea chibriturile, bricheta, aprinzătoarele electrice și toate celelalte de același gen. Reieșea că nu se făcea focul nicăieri la el în casă și nici nu aveau nevoie de așa ceva din moment ce totul se producea automat — încălzirea, iluminatul și toate celelalte comodități, dintre care bărbatul cu trabuc cunoscuse doar una : transformările miraculoase ale geamurilor. Cu chiu, cu vai găsiră în bucătărie, care arăta ca un complicat laborator alb, cu aparate necunoscute, posibilitatea să aprindă țigara la un reșou de o formă ciudată și cu o întrebuințare misterioasă. Cu ocazia aceasta, ținînd țigara neaprinsă între dinți, omul lăuda arta culinară a casei Scalan. „Excelentă !" — repetă el de mai multe ori, deși era de părere că pentru obișnuințele lui cantitatea de mîncare care se servea la o masă era destul de redusă.

— Dacă-ți mai e foame..., începu îngrijorat Scalan, dar primi atîtea asigurări contrare încît se liniști din nou.

Omul lăudă apoi gustul mîncării.

— Babeta gătește ? întrebă după aceea, trăgînd în sfîrșit primul fum de țigară în piept, adînc, cu sete.

Puterea fumului îl făcu însă pe Scalan să se înece, să tușească violent, să caute cu gura deschisă aerul ; dădu fuga afară, în aer liber, dar trebui să treacă un timp ca să depășească acea criză de respirație pe care i-o provocase țigara de foi a musafirului său.

— Ciudați oameni sînteți voi, zise acesta ; delicatesa asta e pentru voi „cuvînt necunoscut" — asta-i bună ! Păi ce-ai să te faci, Scalan, dacă am să-ți cer și un păhărel de băuturică ? Tot cuvînt necunoscut ? Scalan se ținea la distanță de obiectul negru, care fumega amenințător, producînd însă oaspetelui său neașteptat o deosebită plăcere.

— Cine sînteți voi, Scalan ? tocmai îl întreba acesta. La început mi se părea că am nimerit la un ospiciu...

— Cuvînt necunoscut, semnaliză aparatul.

— Vin ! exclamă atunci omul cu trabuc, dar aparatul nu semnaliză cuvînt necunoscut. Slavă domnului ! măcar vinul să-l cunoașteți.

— Nu consumăm decît ceea ce știm precis că slujește organismului...

Dar omul nu-l asculta ; după ce mai trase un fum reveni la întrebarea care îl sicîia :

— Apropo, Scalan, unde mă aflu totuși ?

Fața celui întrebat se mai însenină, ceea ce însemna că terenul discuției îi devenise din nou favorabil. Răspunse :

— Sîntem o stațiune de cercetări galactice. Dacă n-ai nimic împotrivă, am putea merge pînă la locul nostru de muncă.

— Să mergem, Scalan, de ce nu ? Deși n-am auzit în viața mea de un astfel de institut, sau întreprindere, sau ce dracu' veți mai fi fiind și voi.

O luară pe o alee prin parcul abundent, care părea să nu aibă început și sfîrșit, dar oferind din loc în loc mari poieni pline de culoare și lumină, ca și cînd aceasta ar fi fost misiunea lor principală: să adune și să expună cele mai frumoase lucruri din lume admirației umane. Locul larg unde ieșiră nu se deosebea de altele de acest fel decît doar prin prezența unor clădiri uriașe, construite cu risipă de sticlă. Nu arătau să servească drept locuințe, deși, în imensitatea lor, aveau o cochetărie intimă, care omului cu havană i se păru stranie.

De intrat, intrară în cea mai mică dintre aceste clădiri, unde îl găsiră, într-o cameră puternic luminată, pe un bărbat asemănător întru totul lui Scaian, preocupat de un aparat pe care-l ținea în mînă și pe care tremurau într-un neastîmpăr permanent nenumărate luminițe, unele mai puternice, altele mai palide, dar lăsînd toate impresia unor explozii minuscule de energie.

Scalan îl salută și-i puse o întrebare cu vocea lui melodioasă, din care celălalt, omul in smoching, nu înțelese nimic și nici nu se strădui să-și dea seama despre ce putea fi vorba, preocupat mai degrabă să privească în jur curios.

— Zborurile siderale, o veche preocupare a noastră, aproape o tradiție cu vechi rădăcini, ne ridică încă multe greutăți. Viteza luminii nu mai corespunde cu o expediție omenească de o durată extremă, cîteva decenii, dacă nu un secol. Ne propunem să depășim viteza luminii, deși nici aceasta nu ar fi de ajuns; concomitent vrem să realizăm o compensație prin ridicarea mediei de vîrstă pînă la trei sute de ani, dacă nu mai mult. Altfel nu e posibil ca un călător să se poată duce pînă în cel mai îndepărtat punct al Galaxiei și să se întoarcă în aceeași viață pe Pămînt.

— Tai piroane! bombăni printre dinții cu care strîngea țigara stinsă, celălalt; țigara răspîndea în jur un miros respingător.

Cei doi cercetători ai spațiului galactic discutară despre ea în silă, vreme în care ciudatul musafir al lui Scalan se scărpină după ceafă cu un autentic gest popular, pe care micul aparat al „cuvintelor necunoscute“ poate că l-ar fi trecut tot la categoria necunoscutelor.

Scalan însă îi arătă sfera lucie pe care celălalt tocmai o studia.

— Sînt cercetări cu caracter biologic. Aparatul pe care-l vezi e o copie fidelă a unui creier uman. Luminițele care par a se juca după capricii necunoscute nu s-ar putea distinge cu ochiul liber dacă învelișul transparent nu le-ar mări considerabil. Se produc procese absolut identice cu cele din creierul nostru, în funcție de acțiuni biologice pe care le comandăm noi înșine. Ne interesează asigurarea unui regim alimentar cît mai folositor corpului omenesc în strictă legătură cu menținerea vieții pe o durată cît mai îndelungată și pentru o activitate umană în cele mai vitrege condiții.

Ignoranța îl ajută pe musafirul lui Scalan să nu se tulbure prea tare. Se făcu din nou puțină zarvă pînă ce reuși să-și aprindă iarăși trabucul.

Pe cînd se întorceau, Scalan bătu pămîntul de sub el cu piciorul, dar cu o nuanță de tandrețe și de mîndrie.

— Dedesubtul nostru e una dintre cele mai mari uzine energetice subterane. Sursele noastre de aprovizionare cu produse ale

industriei extractive și metalurgice sînt pe celelalte planete Luna e o uriașă uzină siderurgică. Tocmai de aceea, Pămîntul a putut deveni o grădină.

— Tot încerc să-mi dau seama cine sînteți și nu reușesc, dau greș în toate ipotezele mele, îl întrerupse omul care pufăia îngîndurat, împuțind aerul înconjurător. Cum să-ți spun ? Am mereu impresia că tot ce-mi spui e logic și simplu și așa ar fi dacă n-aș avea mereu senzația de asimetrie pe care o am privind în jur tot ce întîlnesc. Perfecțiunea voastră mă intrigă și mă neliniștește. Cine sînteți voi totuși ?

Scalan nu înțelegea, și omul se explică întrebînd în ce țară, în ce punct al globului se aflau, ai cui erau ei de fapt și așa mai departe.

— Țări, state, grupe de state, mai știu eu ce în acest gen nu mai există de mult. Avem o singură casă : Pămîntul. Omul își smulse țigara groasă dintre dinți și-și clătină violent capul, pregătindu-se să spună ceva tare. Sîntem cetățeni ai Pămîntului ! exclamă Scalan, pentru prima dată cu oarecare notă patetică în glas.

— Scalan, rostești niște cuvinte de mă-nfiori ! Nu vreau să mă contrazic cu tine. Pentru mine n-ai decît să fi și cetățean al universului !

— Există și dintr-aceștia, suflă Scalan, dar celălalt nu-l lăsă să spună mai mult.

Din partea lui putea să fie orice !

— Mie însă, adăugă el decis, un singur lucru să-mi spui : unde e „Lincoln"-ul meu ?

— Cuvînt necunoscut, clipi roșu aparatul.

— Vreau acasă ! porunci omul cu trabuc, înnebunit de calmul lui Scalan și de intervenția nedorită a neobositului aparat.

— Foarte bine, rosti liniștit Scalan. Voi încerca și aceasta.

Pe buzele lui se înfiripă un zîmbet, iar tonul spuse mai mult decît cuvintele încît în celălalt renăscu speranța.

V.

— Acum va trebui să apeși încet pe butonul din dreptul ficatului. L-ai găsit, așa-i ? Stai, nu apăsa încă. Mai sînt necesare cîteva explicații. Centura cuprinde un dispozitiv antigravitațional de o anumită intensitate care ne va asigura o înălțime de zbor la circa 100 de metri altitudine. Ne vor împinge în direcția dorită jeturile de aer comprimat, de al căror zgomot, deși nu e cine știe ce, să nu te sperii. Ca să coborîm, vom apăsa pe butonul din partea cealaltă, din dreptul splinei. E limpede totul ? Atunci, la drum !

In timp ce se înălțau lin în văzduh, omul în smoching își aduse aminte de dispariția misterioasă a primului ins întîlnit pe acest neobișnuit domeniu de coșmar, care-și derula „au ralenti" frumusețile dedesubt. Tot a zburat de lîngă mine și eu nu mi-am dat seama, cugeta el, simțindu-se redevenind cel de altădată, îndrăzneț și puternic, de neînfrînt, „cel fierbinte", după cum scriau gazetele

despre el. E drept că dacă i-ar fi spus vreodată cineva că va ajunge să zboare pur și simplu, fără nici o aripă și fără nici un motor, că va întîlni și alții făcînd același lucru și că se va saluta cu ei ca pe bulevard, ar fi chemat numaidecît urgența și cămașa de forță.

Zborul însă îi făcea bine.

Il stimula să facă proiecte. Numai să ajungă acasă! Il va avea în puterea lui pe acest sărman cetățean al Pămîntului! Și de aceea îl privea lacom, hrăpăreț, triumfător.

— Nu-i așa, Scalan? Te-aș putea face om sau, invers, neom, de tine depinde! In degetul ăsta îmi stă să te ridic sau să te distrug, numai să ajung acasă. De ce zîmbești în felul acesta, Scalan?

— Nu mai înțeleg nimic din ce-mi spui.

— Ha, ha, ha! rîse omul în smoching, preocupat însă de altceva: avea impresia că abia acum își relua și-și continua acea goană din noaptea victorioasă, cînd asigurase întreaga lume că nimic nu se va schimba pe Pămînt fără încuviințarea și binecuvîntarea lui!

— Indată vom vedea o vîlvătaie de raze ca atunci cînd răsare soarele, explica neclintit de calm Scalan. E o clădire făcută în întregime din plastargent...

Plastargent?

— Cuvînt necunoscut! replică vesel celălalt, încă rîzînd de plăcere. Vezi tu, Scalan, eu n-am nevoie de nici un aparat ca să-mi dau seama cu ce fel de cuvinte am de-a face.

Scalan îl făcu atent:

— Iată, ne apropiem.

In depărtare, din mijlocul unui vast ocean verde, un verde delicat și uniform ca al unei ape încremenite sub cerul de smarald, împungea aerul cu sulițe de aur un fel de clopot întins care părea într-adevăr din sticlă și argint. Jocul de raze era extraordinar, se schimba cu repeziciune ca într-un miraculos duel între Pămînt și Soare.

— Coborîm îndată, spuse Scalan.

— Unde m-ai dus, Scalan?

— Acasă.

Omului nu-i venea să creadă privind cupola transparentă peste care tocmai zburau. Se așteptase la un oraș uriaș înțepînd cerul vînăt cu blocuri turn și acoperișuri ascuțite; ce-i pregătise iarăși vrăjitorul acesta de Scalan? Iată-l tocmai coborînd. Omul în smoching se pipăi la brîu, căutînd să-și aducă aminte că trebuie să apese în partea dreaptă...

VI.

Ceea ce se petrecu îndată ce pășiră pragul vastei clădiri cu cupolă fu de-a dreptul de necrezut: pătrunseseră în altă lume, una care-i era familiară, într-un oraș de-a dreptul cunoscut și apropiat, un fel de cămin îndelung rîvnit. Iată un „Lincoln". Se apropie de el și se așeză la volan. Il invită și pe Scalan. Redevenea el, cel adevărat și puternic.

— Ah, ce bine mă simt acum! exclamă el după ce Scalan îi primi invitația, așezîndu-se alături pe bancheta încăpătoare. Aici sînt ca și peștele în apă. Mașina începuse să alerge pe străzile orașului. Uite lume, Scalan, lume ca mine, cu mașini ca ale mele; uite polițistul de la circulație. Pe o clădire scria mare „BURSA". O vezi? Aici e terenul meu de luptă. Aici cîștig victorii cît zece generali la un loc. Locul ăsta nu poate fi prețuit nici cît un munte de aur. Nu există om pe lume care să nu fie legat într-un fel sau altul de această clădire cu fire nevăzute, firește, dar mai trainice decît cele mai sigure odgoane de oțel. Ce spuneai tu? Cetățean al Pămîntului? Plăsmuiri, băiatule! Sărmane și nefericit cetățean al Pămîntului! De acum ești al meu!

Îl irita zîmbetul liniștit, sigur de sine al lui Scalan.

— De ce zîmbești așa? Spune-mi.

— Văd că muzeul nostru îți lasă o impresie covîrșitoare!

— Ce muzeu, Scalane? Aici e lumea mea. Uite oameni, străzile, polițistul, o bancă... O vezi ce temeinic e înfundată în pămînt cu fundațiile ei de beton? Dar de ce nu ne dă odată plecarea polițistul ăsta? Scoțînd capul pe geamul mașinii, omul de la volan strigă: „Hei! Dă-ne liber! Timpul nostru e bani".

Polițistul nu se mișca. Indica direcția contrară, dar glasul alarmat nici nu-l făcuse măcar să tresară. Privind în jur, omul se pare că mai văzu și alte semne neliniștitoare. Sări din automobil și se apropie de cel mai apropiat om. Îl zgîlții. Trupul inert se înclină, rezemîndu-se de o vitrină. Se repezi la altul, apucîndu-l de reverele hainei, strigîndu-i:

— Hei, tu! Trezește-te!

Fața omului, deși cu puțin deosebită de a celui viu, era imobilă și lipsită de viață. Privirea îi era absolut goală, deși ochii îi avea mari, deschiși.

Dîndu-se un pas îndărăt, privind îngrozit în jur, omul în smoching se lovi de Scalan.

— Ce se întîmplă cu mine? Ce-i asta?

— Ți-am spus doar că e un muzeu. Un muzeu pur și simplu.

Nefericitul care se credea acasă privi în jur cu o disperare aspră ca un frig.

— Cum se poate, bîigui el năuc, ca un oraș uriaș ca ăsta să încapă sub o cupolă?

— E amenajat pe un principiu foarte bun: se înșurubează în pămînt, derulînd imaginile în așa fel încît lasă impresia unei plimbări firești printr-un oraș cum era el cu multă vreme în urmă.

În adevăr, cercetînd mai atent și uitîndu-se în jur mai grijuliu, omul văzu cerul departe și bănui îndată că nici măcar nu era un cer adevărat, ci doar un decor ca de teatru. Pînă și siluetele de avion nemișcate trebuie să fi fost doar desenate pe cupola aceea bătută din plin de soare.

— Scalan, dragul meu, murmură el, mă doare îngrozitor capul. Cred că înnebunesc. Adică, ce mai, sînt nebun de-a binelea. Nici nu mai văd bine. Te rog, dă-mi o mînă de ajutor. Văd acolo o masă și un om vorbind. Dar acela sînt eu! Sînt eu cu adevărat, nu-i așa? strigă omul cu forțele renăscute. Credeai că m-ai dat gata cu vrăjitoriile tale de muzeu? Dacă mi-am regăsit locul

la masa aceea, cu tine s-a terminat, Scalan. Am să suflu ca Dumnezeu peste toate aceste figuri de ceară și am să le învii ca la facerea lumii. Vor începe să se miște, vor deveni o forță, am să-i adun în jurul meu și nu știu, zău, dacă am să-i pot împiedica să te sfișie, deși într-un fel am slăbiciune pentru tine. Nu te temi, Scalan ?

— Nu. Nu mă tem.

— De ce te uiți într-una la ceas ?

— Timpul...

— Ah, timpul ! Istoria ! Vorbe, Scalan. Teme-te, Scalan, nu de timp, ci de mine. De ce nu tremuri ? Nu simți că m-am înfuriat și că doar un fir subțire mă mai ține ca să nu mă reped asupra ta să te fac pilaf ?

— Nu mă tem de nimeni ! spuse Scalan, privind din nou ceasul. Acum e timpul meu. Sînt Cetățean al Pămîntului în al o sută douăzeci și treilea an al Erei Noi... Iar aici e un muzeu al unei trepte de civilizație, așa cum avem pentru fiecare orînduire în parte

— Fără gogoși, Scalan ! Le-ai mai turnat. Mi se pare că faci abstracție de mine. Pun pariu pe o sticlă de Porto că nu-ți dai seama ce pot reprezenta eu. Cunosc foarte bine mecanismele lumii acesteia pe care voi credeți că ați înghețat-o pentru totdeauna. Stai ! Cum ar zice unii care se cred deștepți ai dracului ? Că-i o lume condamnată de istorie ? Ai zis și tu ceva asemănător, ceva cu istoria. Nu-mi mai amintesc, mi se cam învălmășesc toate în creier acum. Pînă fac eu rînduială. În orice caz, tot ce știu ca să lupt împotriva ta a reînviat odată cu mine. Nu ți-e teamă, Scalan ?

— N-ar fi mai bine să vizităm muzeul mai departe ?

— Nu. Locul meu e aici, în fruntea acestei mese de puteri la pătrat, care țin în degetul lor mic soarta globului nostru terestru. Dă-mi voie să mă apropii. Bună seara, doamnelor și domnilor.

Glasul îi răsună în pustiu, cu ecouri sinistre. Toți cei de la masă rămîneau nemișcați pe vecie. Dar omul cu trabucul avea încredere în puterea și în rostul lui pe lume, în acel moment al istoriei. Se așeză în capul mesei și începu să vorbească. Fu mai fierbinte ca oricînd. Își folosi toate trucurile oratorice, fu fioros, jovial, ironic, șăgalnic, zîmbi șugubăț și spuse glume ca la gura sobei.

Nimeni nu învie.

Se întoarse atunci spre Scalan.

— Nu rîde ! Nu mai rîde ! Teme-te de noi ! Deși urlă, sau i se păru că urlă, Scalan nu se înfricoșă. Teme-te de mine, îl amenință iar. Am să te distrug pe tine personal și lumea ta, era ta, viața ta... Tot. Îmi stă în putere. Nu mai rîde ! Teme-te... Pe-o sticlă de Porto. Pe-o sticlă de Porto... Scalan, ce se întîmplă cu mine ? M-a cuprins un frig de moarte. Ce vrăjitorie pui iar la cale ?

— Eu n-am nici o vină. Istoria mi se pare că-și face datoria.

— Istoria ? Iarăși îmi umbli cu vorbe. Istoria ! Ești caraghios, Scalan. Pe-o sticlă de Porto... o fac praf. Istoria sînt eu ! Pe-o sticlă de Porto... n-ai să scapi... de mine... Scalan ! Niciodată ! Pe-o stic...

MIRCEA BANDU s-a născut în orașul Reșița la 27 iunie 1913.

Studiile secundare le-a făcut la liceul din Timișoara, iar studiile superioare la Facultatea de drept din Cluj. A îmbrățișat munca juridică, în prezent fiind arbitru de stat la Arbitrajul de stat al regiunii Banat, în Timișoara.

Îndeletnicirile profesionale nu l-au împiedicat să se ocupe și cu literatura. A scris proză scurtă inspirată din realitățile cotidiene și povestiri cu subiecte istorice, publicate în revistele și periodicele timișorene (în „Banatul literar", „Scrisul bănățean" ș.a).

În genul povestirilor de ficțiune științifică a scris în ultimul timp o serie de lucrări, din șirul cărora face parte și aceea publicată în acest număr al Colecției.

DE LA COUSTEAUNIA LA EUXINIA

Pe solul selenar se mai umbla sub protecția veșmîntului și a căștii protectoare de cosmonaut, cu rații sporite de oxigen. Viața celor trimiși să pregătească grandioasa experiență se desfășura mai mult în spațioasele încăperi subselenare, unde se lucra febril, cu îndărătnicie, sau în supraportul, pe atunci o enormă calotă sferică, situată în punctul cel mai vestic al Mării Liniștii. Pe atunci nu exista acolo o mare în înțelesul pur al cuvîntului, nici portul nu era încă un port, iar în rada acestuia nu se ivise încă vreun vas sau un far care să călăuzească pe navigatori, pentru simplul motiv că „marea“ nu avea apă, așa cum nici celelalte lacuri și mări de pe Lună nu erau acoperite de valuri.

În pustietatea aceasta populată de peisaje brăzdate de umbre și punctate de înălțimi înspăimîntătoare, aidoma unor dinți de dragoni uriași, Euseb se distra uneori făcînd salturi de pe un pisc pe altul, de la un crater la celălalt, urmărind cu privirea întinsurile lipsite de viață. Admira strălucirea vie a Terrei natale, izvor de lumină revărsat pe acele sumbre cuprinsuri.

Apoi însă, iarăși truda aceea de fiecare zi, nesfîrșitele mesaje către Antarctida, nenumăratele apeluri și controluri ale releurilor înșirate în stațiile intermediare pe traiectul viitorului curs deversor. În mulțimea celor care activau în angrenajul complicat alcătuit prin efortul comun al tuturor popoarelor de pe Pămînt se simțea nu arareori singur și izolat ; acesta era un sentiment de abulie, căruia nu puțini i-au căzut victimă în acei ani de efort. Impresia aceasta însă l-a părăsit cu desăvîrșire în clipa cînd Ena a apărut în viața lui. A fost ca o înviorare, ca un început de drum nou, ca un crîmpei dintr-un poem străvechi și totuși plin de prospețime...

S-au cunoscut de la o distanță de 384 395 de kilometri unul de altul. S-ar spune că este paradoxal, imposibil, un lucru de basm. Și totuși, aceasta este riguros exact, adevărul curat ; tot atît de adevărat cît și faptul că de mult, foarte de mult, astronomii francezi Lalande și Lacaille au fost aceia care au stabilit că distanța de la Pămînt la satelitul său natural este tocmai de 384 395 de kilometri.

Așa a fost... Euseb, care fusese acvanaut constructor în Cousteaunia, imensul oraș minier din fundul Oceanului Pacific, despre care s-a vorbit atîta în ziarele vremii, devenise membru în colectivul ce lucra în regiunile Mării Liniștii, iar Ena își ducea munca în calitate de cercetător științific la Centrul de cosmohidrotehnică din Insula Cobălcescu, acea mică anexă a insulei Hummoch, buclă a zonei năpădite de ghețurile care înconjură Antarctica.

Omniprezența în spațiu a geniului uman nu mai are nimic extraordinar în anii noștri, iar ceea ce o caracterizează este tocmai însemnătatea minimă pe care o au astăzi distanțele. Pe atunci însă era încă destul de rar, fără ca totuși să impresio-

neze pe nimeni, ca doi oameni să se găsească, să se cunoască și să lege firul unei legături afective trainice tocmai prin intermediul unui vid atît de întins.

Cînd în receptoarele stației de cosmodeversare a răsunat apelul rostit de vocea aceea baritonală, drămuind cuvintele rar și cu o intonație uniformă : — „Posturile de pe marginea vestică a Mării Liniștii sînt gata pentru încercări. Răspundeți dacă puteți începe. Vorbește Euseb Șomu“... de pe Pămînt i-a răspuns un glas cu accente sprințare, nu lipsite de căldură : „Releurile de pe conducta experimentală și-au terminat calculele. Agregatele vor intra în funcțiune în ziua de 23 august, ora 0. Vorbește Ena Criș“.

Mai erau vreo zece zile. Se derulaseră multe pe caierul vremii pînă să se ajungă aci, iar Euseb se mărginise să execute numai programul obișnuit de comunicări, la intervale de timp destul de mari. În cursul acestor ultime zile însă a mai făcut nenumărate apeluri, deși nimeni și nimic nu-l obliga la aceasta, stăpînit numai de dorința irezistibilă de a mai auzi o dată, și încă o dată, căldura acelei voci feminine. Chemările lui aveau să capete, pe măsură ce se repetau, un conținut nou, pe care oricine l-ar fi putut categorisi cu ușurință un joc șăgalnic, fără știrbirea unei anumite sobrietăți, aidoma unui început de dragoste. I-a spus odată, într-una dintre acele zile :

— N-ai vrea să facem mai apropiată această cunoștință ?

— De ce nu ? a răsunat răspunsul din Antarctica, iar pe urmă în receptorul de la postul lui Euseb a gîlgîit o frîntură de rîs, în care vioiciunea juvenilă făcea casă bună cu un fel de stînjeneală foarte apropiată de timiditatea feminină, vestigiu din alte secole.

Și așa se petrecu minunea. Au început să-și vorbească în fiecare zi, în fața cosmofonovizoarelor, zîmbindu-și unul altuia, schimbînd segmente scurte de gînduri cu totul în afara terminologiei legate de activitatea și misiunea pe care o aveau. Bineînțeles că se întîmpla aceasta în afara orelor programului de lucru și totul dura doar cîteva secunde. Regulamentul nu le permitea folosirea celor cîteva zeci de canale pentru comunicări. Ena i-a atras odată atenția :

— Vom fi admonestați de cei din comisia centrală de cosmodeversare. Știi că pentru teleconvorbiri particulare nu este îngăduită folosirea canalelor.

— Păi nu este o convorbire de acest gen, i-a răspuns el rîzînd, dumneata îmi împărtășești impresii din Antarctida voastră, iar eu nu fac altceva decît să-ți descriu peisajul din jurul Mării Liniștii. Este o activitate științifică, nu ?

E drept că nimeni nu i-a mustrat pentru aceste discuții de la Lună la Pămînt, și aceasta s-a datorat și scurtimii emisiunii și recepției, care nu stînjeneau cu nimic schimburile permanente de comunicări oficiale. Nu le putea întrerupe nimic decît numai îndepărtarea satelitului pe orbita lui cu distanța cea mai lungă de 406 610 kilometri, ceea ce nu era cazul.

Spațiul cosmic fu deci locul întîlnirii lor în viață, dar nemijlocit nu s-au văzut decît mult mai tîrziu, într-o zi în care

marele experiment devenise o realitate permanentă de care numele Enei și al lui Euseb Șomu au rămas legate.

★

Apa sărată și ușor încălzită de soarele marin urcînd spre înălțimi ni se prelinge pe trupurile înviorate. Ne înfundăm picioarele în nisipul moale de pe plajă și ne îndreptăm alergînd spre vestiare. Ne bucură pe toți gîndul că nu întrerupem hîrjoneala în apele Mării Negre decît numai pentru a ne așeza comod în fotoliile din jurul mesei cu băuturi răcoritoare, în așteptarea lui Euseb Șomu și a soției sale, de la care am aflat și vom mai auzi multe. De cîteva zile nu mai facem altceva. Șansa pe care o avem se datorează lui Dal, care ne-a făcut cunoștință cu părinții săi. Lipsa lor ar fi imprimat șederii noastre aci o înfățișare cu totul diferită, redusă cu alte cuvinte la contururile unui program stereotip ; înot, canotaj și zburdălnicii sub mîngîierea vîntului din larg, șuvoind spre litoralul policrom. Noi însă am adăugat la toate aceste petreceri tinerești, mirajul din povestirile părinților lui Dal.

Ne așezăm sub imensa ciupercă din pînză multicoloră, înzestrată cu dispozitive pentru ventilație, în jurul măsuței rotunde la care rezervăm totdeauna două fotolii pentru pionierii de acum douăzeci și cinci de ani ai Euxiniei. Îi ascultăm povestind și ne entuziasmăm, visînd fiecare dintre noi măcar atît cît au făcut ei. Îl invidiem pe Dal, care a văzut totul, cu prilejul unei călătorii cu părinții lui în Lună, și mai ales pentru faptul că îl așteaptă o minunată muncă după absolvirea facultății, în aceeași Euxinie spre care ne îndreaptă amintirile soților Șomu.

Mur Gherga, al treilea dintre noi, studiază arhitectura, este pur și simplu înflăcărat de descrierile pe care le ascultăm despre portul de la Marea Liniștii și arde de nerăbdare să-i studieze înfățișarea de metropolă selenară.

— Euxinia se prezintă astăzi ca o splendidă așezare în care stilul tehnicii și al arhitectonicii își găsesc cea mai fericită exprimare și îmbinare, ne spunea Euseb Șomu într-una din zilele acestea. Mai ales pe tine. Mur, desigur că te preocupă acest lucru.

— Eu am văzut-o, a intervenit Dal.

— Și o vei vedea iarăși curînd, observă Euseb, zîmbind și privindu-și în treacăt fiul, nu fără o sclipire de maliție binevoitoare în ochii săi albaștri. Te va însoți și Mur. E tot ce poate fi mai ciudat dacă vreți, dar nu în ceea ce este Euxinia astăzi. În locul crăpăturilor monstruoase care brăzdau în lung și în lat suprafața lunară au apărut canale pline cu apă, pe care ambarcații de felurite dimensiuni plutesc în toate direcțiile, ca într-un labirint acvatic pe care nimeni nu și l-a imaginat cîndva. Un mare număr dintre aceste canale, așa cum le-ați văzut și voi trasate pe hărți, sînt convergente față de coordonatele Euxiniei, așezată în golful din partea de vest a Mării Liniștii. Ploile de meteoriți care altădată loveau nemilos suprafața lunară, modelînd-o brutal și dîndu-i pe alocuri aspecte de coșmar, nu mai sînt posibile astăzi. Pătura densă de atmosferă care cîștigă în grosime pe zi ce trece, datorită imenselor instalații de regenerare

oxigenică, a alungat cu desăvîrșire și pentru totdeauna pe acești dușmani perfizi care atacau solul selenar, lipsit de apărare. Vînturile liniștite născute din întreaga ambianță creată acolo au făcut din golful de care vă vorbesc un minunat colț de lume, odihnitor și foarte potrivit așezărilor omenești. În locul unde cîndva funcționa agregatul suplimentar de captare numit de noi Euxinia s-a născut și a crescut orașul-port cu același nume, o aglomerare de edificii cu o multitudine de forme arhitecturale, în care sfera, paralelipipedul și poliedrul și-au găsit îngemănarea într-o armonie surprinzătoare, cu ogive rotunde, flancate de coloane brâncușiene, alături de capiteluri și modilioane înflorate. O vegetație stăpînită de priceperea astrobotaniștilor și astrohorticultorilor trimiși acolo din toată lumea a cucerit spațiile dintre grupurile de clădiri, cu largi fîșii multicolore, întretăiate de cenușiul deschis al frunzelor. În centrele de producție ale orașului, reactoarele funcționează sincron, asigurînd gravitația, pacea și molcomul din atmosferă. Nu departe de port, de pe cele patru cosmodroame, mulțimea de rachete, astronave și rachetoplane își iau zborul sau aselenizează neîncetat, iar stațiile de captare învecinate primesc și difuzează semnalele ce sosesc din alte părți ale Cosmosului. În jurul și în centrul acestui peisaj, oamenii selenari își duc viața fără să tînjească după locurile de pe Pămînt. Dar, dragii mei, n-a fost totdeauna așa...

★

— Într-un trecut îndepărtat, triestele celor doi Piccard constituiau o cucerire a științei, un mijloc îndrăzneț de cercetări. Astăzi sînt pur și simplu exponate de muzeu sau sursă de inspirație pentru monumentele din piețele și bulevardele marilor așezări ale omenirii. Ele însă au fost un obiect de admirație pentru mine și pentru comandorul Gherga, tatăl tău, Mur, un ilustru acvanaut despre a cărui activitate vorbesc izvoare cunoscute și de voi cei tineri.

Pe vremea aceea eram și noi cuprinși de entuziasmul caracteristic epocii, de înflăcărarea care, cu o repeziciune fără seamăn, a împins generația noastră la acțiuni dintre cele mai îndrăznețe.

Mă veți întreba de ce trebuie să vorbesc astăzi despre triestele piccardiene și despre vechiul meu prieten, acvanautul Gherga în legătură cu istorisirea al cărei început îl cunoașteți. Trebuie să mă explic, deoarece și astăzi stăruie o strînsă corelație între Euxinia și întîmplările prin care am trecut Ena și cu mine, iar locurile unde am lucrat împreună cu Gherga nu sînt străine de ele.

Euseb se opri o clipă, părînd că-și adună amintirile. Ena îl învăluia cu o privire caldă, surîsul ei ni se părea un semn încurajator pentru povestitorul aplecat spre aducerile-aminte ce-l năpădeau, venind furtunatic de undeva din largul mării.

— Cu mulți ani în urmă, reluă el firul narării, mai toate țările aveau nevoie de mari cantități de crom și titan pentru desăvîrșirea unor producții de mare anvergură. Toate acestea sînt astăzi de domeniul istoriei. Pe atunci însă problema găsirii unei surse continue de aprovizionare cu aceste metale se punea cu acuitate. Ceea ce le făcea foarte scumpe, chiar dacă pe alocurea puteau

fi găsite, se datora speculaţiilor unor cercuri capitaliste care încă mai existau pe atunci.

Ei bine, pe vremea aceea, nu departe de complexul de sferoide subacvatice, punct de cercetări ştiinţifice denumit Cousteaunia, după numele ilustrului explorator de altădată, apăruse pe nesimţite o întreprindere de exploatare submarină aparţinînd concernului „South March Company", care domina aproape toată producţia de titan şi crom. În acelaşi timp însă, în apele Atlanticului de sud luase fiinţă „General Submarine", o altă aglomerare de trieste stabile care, de asemenea, nu aveau nimic comun cu cercetarea ştiinţifică ; erau nişte enorme cupole instalate în fundul oceanului, clădite cu acelaşi scop de exploatare. Această societate începuse să dea lovituri serioase şi de o îndărătnicie fără seamăn rivalului din Pacific, răpindu-i încetul cu încetul monopolul extracţiei suboceanice de metale. A fost momentul cînd John Warner, omul care conducea „South March Company", începuse să se orienteze spre o micşorare a preţurilor, în dauna miilor de lucrători care trudeau în adîncuri, spre a cuceri noi pieţe de desfacere pentru preţioasele metale. „General Submarine" îi răspunse cu aceeaşi monedă şi, începînd de atunci, încleştarea între cei doi coloşi nu mai cunoscu margini.

Au urmat o serie de crize pentru cei doi adversari şi, în cele din urmă, „General Submarine" învinse. În acea degringoladă de eră capitalistă, sfîrşitul acestui război se înscrise printr-un moment tragic. Văzîndu-şi soarta pecetluită, Warner se sinucise, punînd la cale el însuşi explozia calotei centrale a lui „South March Company".

Sfîrşitul lui Warner însă n-a însemnat şi prăbuşirea imensei întreprinderi din vecinătatea apelor chiliene. „General Submarine", nemaiavînd alt concurent pe piaţa mondială capitalistă, nu s-a mai sinchisit de existenţa instalaţiilor acestuia, pe care nu le mai considera periculoase pentru hegemonia ei, şi nici de soarta miilor de oameni care lucrau acolo.

Explorarea întreprinderii suboceanice a fost începutul unei ere noi în această producţie abisală de metale rare. S-a mai întîmplat în felul acesta şi faptul că miile de oameni care munceau de-a lungul întinsului sistem de foraje şi extracţie minieră aflară, în noile condiţii sociale, pe lîngă o nouă organizare a procesului de producţie, o îmbunătăţire a vieţii lor materiale pe care n-aveau cum s-o cunoască pe vremea în care Warner le fusese stăpîn.

De atunci au trecut anii... Vremea războaielor sîngeroase dintre monopoluri a trecut, ea nu va mai reveni niciodată, pentru simplul motiv că izvorul lor a dispărut definitiv.

În adîncurile Pacificului, acolo de unde astăzi cromul, titanul şi alte metale pleacă în transporturi neîntrerupte în toate ţările şi chiar în Euxinia lunară, a luat naştere una dintre cele mai puternice surse de extracţie destinate folosului întregii omeniri. Adoptînd denumirea centrului de cercetări ştiinţifice care-i fusese vecin, se numea de astă dată Cousteaunia.

Spre această Cousteaunie ne-am îndreptat acvanautul Gherga şi cu mine. Eram foarte tineri şi n-aveam altă experienţă decît aceea pe care ne-o însuşisem în antrenamentele făcute în Marea Roşie, unde fusesem trimişi la cererea Comisiei pentru exploa-

tarea abisului submarin. Încă de pe atunci ne interesau pe amîndoi lucrările pe care oamenii îndrăzneţi le efectuau departe de amplasamentele Cousteauniei, în Antarctica. În mintea noastră. cele mai temerare visuri luau contururi de faptă. Gherga îmi spusese odată că dacă imensa calotă de gheaţă a Antarctidei ar putea fi mutată sau îndepărtată într-un fel sau altul, omenirea n-ar avea decît de cîştigat, întrezărind o viaţă nouă pentru bătrînul nostru Pămînt.

— Planeta noastă se va numi şi mai propriu Terra, pentru că un timp nemăsurat de lung nu şi-a meritat numirea ; are doar atît de puţin pămînt, şi poate atunci şi Cousteaunia nu va mai fi submarină, ci o oarecare întreprindere de cercetare şi exploatare a subsolului.

Mi-a spus aceasta, acolo în adîncuri, cînd, cu ochii aţintiţi pe tablourile de comandă sau pe ecranele multiplelor dispozitive de coordonare, urmăream operaţiile de cercetare.

— Sînt încă greutăţi enorme. S-ar putea ca omul să fie învins în acest efort. mi-am manifestat eu îndoiala.

— *Nemo semper vincit, sed et vincitur* *, mi-a răspuns rîzînd Gherga. Îţi aminteşti dictonul ? În cele din urmă însă oamenii vor izbuti...

Nu bănuiam atunci cît de aproape eram de împlinirea acestui vis şi nici nu puteam ghici că eu însumi aveam să trăiesc această clipă.

★

Euseb a continuat să ne istorisească marea întîmplare şi în zilele următoare. Ne aflam din nou în jurul mesei rotunde, sub ciuperca furnizoare de aer răcoros. Simţeam cu toţii că dorea să-şi reia firul povestirii ce ducea la Euxinia, păstrînd sub tăcere cu o discretă reţinere, în faţa surîsului tovarăşei sale de viaţă şi a fiului său. minunata lor întîlnire peste spaţii. Ştia şi Ena Şomu să povestească, uneori cînd Euseb rămînea pe gînduri, îl completa, privindu-ne cu zîmbet chipurile avîntate spre cunoaştere, spre nou... Dar în ziua aceea caierul amintirilor îl toarse tot Euseb.

— Ţi-aduci aminte, Ena ? mai rămăsese doar problema slabei forţe de gravitaţie a Lunii ?

— Da, da, răspunse ea. Se ştia de cînd lumea că atmosfera şi apa s-ar pulveriza de pe Lună în neant.

— Pînă în cele din urmă însă, aşa cum ştiţi, totul s-a putut înlocui cu viaţă...

— Nu prea uşor, zîmbi Ena unei amintiri îndepărtate.

— E drept, confirmă Euseb, dar a fost totuşi posibil după ce operaţia principală se terminase.

— Numai după ce toate statele de pe planeta noastră au pus, aşa zicînd, umăr la umăr, antrenînd un potenţial uriaş în oameni şi valori, întregi soţia lui.

— Cu trudă şi îmbinare de forţe într-adevăr, continuă Euseb. Apoi a venit rîndul culturilor forţate de plante şi alge marine. Toate atrăgeau atmosfera, o reţineau...

---

* Nimeni nu învinge întotdeauna, mai este şi învins *(dicton latin).*

— Dar cum a fost posibil ? întrebă unul dintre noi. S-a scris atît de mult în legătură cu procedeele urmate, dar fiecare expunere diferă una de cealaltă.

— Simplu în ansamblu, dar complex în mulțimea operațiilor. Cu un cuvînt, prin ceea ce s-a petrecut din clipa în care creierul electronic al agregatelor instalate pe calota Antarctidei a declanșat topirea gheții prin raze infraroșii, în cercuri concentrice din ce în ce mai mari, iar cel de pe Lună a captat apa rezultată. Între cele două momente însă au avut loc o serie de faze, începînd de la descompunerea apei în elementele ei, transformarea acestora în energie luminoasă, dirijarea razelor laser optice spre satelit și în cele din urmă captarea acestei energii prin forța reactorului selenar, capabil să transforme prin sintetizare oxigenul și hidrogenul în apă.

Ena a schițat un început de rîs :

— Cine te-ar asculta mai cu calm ar crede că ai intenția să faci o lecție de cosmodeversare a tuturor apelor de pe Terra. Norocul e că toți sînt veseli și entuziaști și că acordîndu-ți simpatia lor fără condiții se prefac a nu ști cum s-a întîmplat totul, spuse ea.

Intuiam însă împreună cu ceilalți că Ena vorbește așa pentru a pregăti răspunsul la întrebarea mută ce pornea din ochii noștri.

— Noi însă, Ena, tot nu ne-am întîlnit decît în clipa cînd șuvoaiele de apă năvăliseră în Marea Liniștii, transformînd-o cu adevărat într-o mare cu ape, înconjurînd poalele munțiior inelari.

— Și aceasta, zise ea, a coincis cu momentul cînd pe cerul satelitului au apărut norii și cînd...

— Minele suboceanice din apropierea coastei chiliene au devenit mine de subsol, continentul s-a lărgit, apropiindu-se de Antarctica, iar prietenul meu Gherga s-a transformat dintr-un redutabil acvanaut în șeful celei mai mari întreprinderi de exploatare terestră de cobalt și titan.

— Așa a fost, într-adevăr, ținu să adauge Ena. Era ca și cum cerul ar fi sorbit toate oceanele Pămîntului.

— Da, spectacolul era de neasemuit. Bolta cerească pe o anumită porțiune, în unghi aproape drept față de orizont, căpătase o strălucire insuportabilă. Razele solare trecînd prin enorma cantitate de apă, îi amplifica iradierea diamantină, inecînd totul într-o baie de lumină care făcea să ne doară ochii.

Am stat față atuncea la năvala apelor în bazinul mort al Mării Liniștii, iar mai pe urmă la instăpînirea pîclelor de nori cenușii revărsați spre est. în direcția Mării Fecundității ; spre nordul Lunii, acolo unde Marea Seninătății își desenează perimetrul ei rotund. La început totul era aidoma unei ploi pămîntene. Mi-era teamă și mie și celorlalți cîți eram în Euxinia că totul se va pulveriza în cele din urmă în neantul deschis. Dar nu, nu s-a întîmplat așa ; prețiosul lichid a inundat însetata întindere de rocă uscată și a rămas acolo pentru totdeauna. Apoi au venit și celelalte ; firește, nu de la sine, ci cu trudă...

Povestea s-a terminat aci. Este ultima noastră zi de vacanță. Marea Neagră își trimite spre țărm geamătul ei ușor în bătaia unui vînt care ne-a devenit familiar. Pescărușii urmăresc în zborul lor calm linia sinuoasă a țărmului. La orizont, silueta grațioasă a unui vas de agrement se conturează pe azuriul depărtărilor. De undeva răzbat frînturi de melodii pînă la masa în jurul căreia am auzit această istorisire despre întîmplările prin care au trecut părinții prietenului nostru și caut să-mi imaginez peisajul Euxiniei.

Euseb Șomu a încetat o vreme să mai vorbească. Părea că ascultă muzica amplificată prin difuzoarele de pe țărm, care ne spune ceva despre dragostea unui om al mării. A zîmbit unui gînd pe care părea că nu vrea să-l rostească și, îndreptîndu-și privirea spre Ena, i-a spus, ca și cum noi cei trei tineri nu eram acolo:

— De toate acestea ne-am legat și noi amintirile.

Ena Șomu și-a întîlnit soțul în înflăcărarea vie a privirilor și a rostit cu fermitate, dar cu vădită intenție de a fi auzită și de noi:

— Nici nu se putea altfel. În abisurile sufletului, ca și în muzică, vremurile noi preschimbă formele aceleiași substanțe...

M-am gîndit atunci că mintea și îndrăzneala umană au izbutit să aducă apa, atmosfera în deșerturile selenare, substituind moartea cu viața, dar că iubirea nu se poate substitui decît sieși...

În atenția colaboratorilor

Materialele adresate redacției noastre trebuie să fie dactilografiate la două rînduri, pe o singură parte a filei, în cîte două exemplare. Fiecare lucrare trebuie să fie însoțită de un scurt rezumat.

Autorii ale căror materiale sînt acceptate vor fi înștiințați în scris la adresa indicată, lucrările urmînd să apară potrivit necesităților redacționale. Manuscrisele nepublicate nu sînt înapoiate.

VLADIMIR COLIN

DIALOGURI LITERAR-GALACTICE (VI)

SCRIITORI, COPII, LITERATURĂ

Apropierea zilei de 1 iunie nu face să bată numai inimile copiilor. Dacă am putea instala cîte un aparat perfecționat în apartamentele scriitorilor care s-au consacrat micilor cititori, am înregistra deopotrivă, sînt sigur, o simțitoare creștere a activității cordului. Bieți scriitori! Cînd oare, dacă nu în această binecuvîntată zi, își va aminti vreun redactor-șef că despre cărțile lor nu s-a scris un rînd în publicația pe care o conduce și cînd, dacă nu de Ziua copilului, pot spera să-și vadă și ei comentate lucrările, fie și într-un pricăjit „articol de serviciu" semnat de către un colaborator ocazional sau, mai degrabă, de către o tînără speranță a criticii, căreia i se dă astfel putința de a-și „face mîna" prin înghesuirea unor cărți și autori în niște corsete căutate pentru circumstanță și descoperite în vreo ladă prăfuită, datînd de pe vremea bunicii? Fericit, așteptat 1 iunie... Și inimile scriitorilor bat neliniștite în alternări de speranță și dezamăgire, și trece și acest 1 iunie în care se scrie de mîntuială sau nu se scrie despre ei, și totul reintră în normal, adică în tăcere, și scriitorii se reîntorc la mesele de lucru cu întremătorul gînd că timp de un an de zile nu se va mai juca nimeni cu inimile lor (în afara cîtorva infailibile și arhicompetente personalități culturale ale editurii, firește, care și-au rezervat acest drept pentru toate zilele anului).

Sînt scriitori și scriitori, veți spune, pe bună dreptate. Întocmai. Dar, vai! ciudatul destin al autenticilor scriitori pentru copii amintește de povestea găinii care făcea ouă de aur. Că nu toate găinile sînt asemenea strașnice ouătoare, ar trebui să fie limpede, dar nu e ciudat că mai pot exista crescători pentru care doar numărul ouălor recoltate are însemnătate și care consideră că trei ouă de aur, șaizeci de ouă obișnuite și treizeci și șapte clocite fac la un loc o sută de ouă? Că le pomenesc cu egală mîndrie atunci cînd își trec în revistă producția? Mai mult, că preferă să nu pomenească ouăle de aur și că, dacă li s-ar îngădui, ar spinteca găinile buclucașe...? Dar mi se pare că încep să scriu o fabulă, atunci cînd îmi propusesem doar să infirm tradiția și — fără a fi colaborator ocazional și nici timidă speranță — să-i vorbesc lui Narmar despre niște cărți pentru copii...

— Nu te contrazici ? mă întreabă prietenul de pe Circa, aflîndu-mi intenția. Parcă mi-ai demonstrat cîndva că literatura de anticipație nu e destinată copiilor.

— Evident, nu e. Dar ți-am spus și că se poate scrie anume pentru cei mici. De ce ar fi lipsiți tocmai ei de „enormele jucării" despre care vorbea George Călinescu ? Nu cred că basmele și-au pierdut în ochii lor puterea de fascinație și că rachetele au zvîrlit covorul zburător în cine știe ce ladă de vechituri, dar...

— Cum, se miră Narmar, se susține așa ceva la voi ? Copiii noștri vorbesc la videofon cu jucăriile, se bucură cînd eroul unei povești își schimbă înfățișarea transformîndu-se în tot ce poftești și nu se miră dacă-și atîrnă Pămîntul la ureche în chip de cercel, deși știu foarte bine ce dimensiune are Pămîntul, pe care farfuriile noastre zburătoare l-au cercetat de sute de ani...

— Bineînțeles, cuceririle tehnice nu afectează ceea ce aș numi complezența fantastică a copilului. Oricum, el nu crede în peripețiile basmului, ci se complace in ele, bucuros de afluxul de neprevăzut pe care-l pot oferi, de zbenguiala imaginației pe care i-o îngăduie. Dar iată că, pe lîngă vechile basme, i se deschide acum poarta unor noi tărîmuri fermecate. Eroii basmelor de odinioară călătoreau și ei spre stele sau poposeau pe Lună, dar recuzita „anticipativă" a scriitorilor familiarizați cu descoperirile recente furnizează de astă dată un miraculos de factură deosebită, noi teme, noi mituri. S-a spus despre cărțile de anticipație că reprezintă niște basme pentru uzul adulților. Cu atît mai mult se cuvine să-i familiarizăm pe copii, consumatori impenitenți de basme, cu noul univers pe care navele cosmice sînt pe cale de a ni-l cuceri. Ar fi absurd să le refuzăm tocmai lor un mod specific de a înțelege realitatea. În fond, e vorba acum despre niște basme plauzibile, calitate pe care nu copiii o vor aprecia în primul rînd (am văzut că plauzibilul — așa cum îl considerăm noi — nu reprezintă pentru ei o condiție hotărîtoare), dar care îi vor cuceri prin însuși elementul fantastic inclus — și mai ales prin natura lui deosebită — fără a mai vorbi de avantajul de a le transmite unele date științifice. Evident, efortul imaginativ al scriitorului va trebui sporit, deoarece lucrarea lui va avea de suportat în mintea copiilor comparația cu basmele tradiționale, caracterizate tocmai prin exuberanța fanteziei. „Realitatea mai puternică decît fantezia" e o butadă pedestră. În ciuda raportării la unele posibile realități fantastice, scriitorul rămîne un demiurg sau se autodizolvă în penibile banalități, în pseudofantezii compromițătoare.

— Nu știu de ce mi se pare că păstrezi un fel de neîncredere în literatura de anticipație destinată copiilor...

— De loc. Cred doar că nu se cuvine să facem nici un fel de rabat literaturii pentru copii. Ca și cea destinată adulților, ea nu poate fi decît de calitate. Cînd nu atinge nivelul necesar, încetează a fi literatură, căci nu există literatură proastă. Aceea e maculatură. Ceea ce nu înseamnă că literatura nu poate cunoaște calități diferite...

— Mă rog, vorbim în sfîrșit și despre niște cărți ?

— Iartă-mă, Narmar. Această lungă introducere voia doar să pregătească discuția noastră despre

„EU ŞI BĂTRÎNUL LUP DE STELE“
de Viorica Huber
şi „COPIII STELELOR“
de Mihnea Moisescu

— Aha, văd că stelele apar încă din ambele titluri!

— Pentru că ambele se înscriu în categoria „cosmică" a anticipaţiei. Viorica Huber e o încercată povestitoare, a cărei frază s-a mlădiat urmărind sinuozităţile basmului tradiţional şi al cărei vocabular s-a încărcat cu magia poetică a evocărilor. Ispitită de mult de îmbinarea datelor ştiinţifice în ţesătura basmului, mai bine spus de înfăţişarea unor date ştiinţifice sub haina fastuoasă a basmului, ea a repurtat succese peste care critica a trecut cu obişnuita sa uşurinţă. De astă dată, renunţînd la limbajul basmului, autoarea a scris o povestire vioaie despre un tînăr Bătrîn Lup de Stele care cunoaşte pe propria-i piele efectele paradoxului einsteinian al timpului, despre strănepotul său şi o Zeiţă-robot din Liria, în sfîrşit, o povestire care — „jur pe inelul lui Saturn!" — se citeşte cu plăcere. Evocînd universul complex al viitorului, relatarea străstrănepotului are haz şi izbuteşte să configureze portretul unui simpatic puşti din anul 2167, generos, descurcăreţ şi entuziast. Iar pentru că sîngele apă nu se face, autoarea nu pierde prilejul de a ne povesti prin gura lui AsBe-unul, nebunul (un vechi şi defect Automat de Spus Basme) povestea plină de vervă haotică a balenei negre Uby-Uby-Byck, blestemată să sufere din dragoste pentru ciclonica nimfă Carla (făcută de Thetis din crini de mare) şi care, la rîndul ei, suspină după Simbad Marinarul. Adevărat cocteil de fantezie şi umor spontan, basmul lui AsBe-unul reprezintă o mostră a unor admirabile posibilităţi pe care Viorica Huber nu le-a exploatat încă, pare-mi-se, şi datorită cărora ar putea adăuga noi pagini pline de farmec la cele scrise de ea pînă azi. Aplicată la domeniul anticipaţiei (pentru copii), tehnica lui AsBe ar îngădui compunerea unui tip de basm original, în alcătuirea căruia elementele de space-opera [1] ar furniza bune efecte literare.

— Cartea Vioricăi Huber, pe cîte înţeleg, utilizează resurse de umor. Fiind vorba despre o carte destinată copiilor şi scrisă sub forma relatării de către un copil, modalitatea mi se pare foarte potrivită. Aşa procedează oare şi Mihnea Moisescu?

— Nu, dragul meu, şi e foarte bine şi cum procedează el. Cît mai multe modalităţi literare nu fac rău nimănui, dimpotrivă. Povestirile sale alcătuiesc o suită, avîndu-i drept protagonişti pe „copiii stelelor", adică pe cei născuţi la bordul navelor cosmice în timpul unor îndelungate călătorii. Autorul are astfel prilejul de a povesti întîmplările neobişnuite la care micii lui eroi iau parte, dar urmăreşte şi reacţiile acestor copii născuţi în împrejurări neobişnuite. Utilizînd mai puţin umorul şi mai mult elementele spectaculoase,

[1] Lucrări de anticipaţie înfăţişînd aventuri insolite la care participă personaje extraterestre.

neprevăzute, Mihnea Moisescu recurge la formula (temperată) a aventurii, fără a cădea vreodată în gratuit. Deși nescutită de unele reminiscențe din lecturi mai mult sau mai puțin recente, povestirea intitulată „Prietenie" e caracteristică pentru maniera autorului, a cărui fantezie e pusă întotdeauna în slujba unei idei majore (în cazul de față, posibilitatea stabilirii unei legături între pămînteni și oamenii-aurii ai unei civilizații extraterestre mai înapoiate). Scrise la modul simplu, direct, povestirile vădesc o cursivitate preferabilă pretențioaselor literaturizări care, la mulți scriitori pentru copii, nu izbutesc să depășească nivelul unor experiențe demult depășite. Într-un cuvînt, cartea lui Mihnea Moisescu are meritul de a nu voi să fie altceva decît este, drept care, repet, modestia autorului devine calitate și povestirile lui interesează. Poate că unii cititori se vor fi întrebat de ce eroii români ai episoadelor plasate într-un viitor imprecis, dar cu siguranță îndepărtat, se numesc Carpat, Bucur, Retezan sau Mihu Constant, în vreme ce pămîntenii de alte naționalități arborează nume „viitoriste". Cum sînt convins că autorul nu a intenționat să sublinieze astfel un imposibil decalaj al societății românești a viitorului, mă opresc la constatarea unor inadvertențe ce nu afectează, evident, calitățile întregului. Dar problema numelor merită să fie amintită pentru a se evita pe viitor efecte inverse față de cele scontate... În rezumat, deci, deși ne aflăm la începutul drumului în domeniul lucrărilor de anticipație destinate copiilor, aș zice că scriitorii noștri au pășit cu dreptul și că ne putem aștepta la dovezi din ce în ce mai concludente privitoare la viabilitatea genului.

— Oare în „Cenaclul Marțienilor" se citesc și se discută deopotrivă lucrări pentru adulți și pentru copii ?

— Din păcate nu. Copiii au fost și aici cam vitregiți...

— Știi ceva ? Roagă-l tu pe Ion Hobana, secretarul cenaclului, să-și amintească de existența micilor cititori, că eu... o să mă rog pe mine însumi. Nici în „Cenaclul Pămîntenilor" nu ne putem lăuda cu discutarea vreunei lucrări pentru copii...

Și iată cum se spulberă iluziile ! Începînd convorbirea cu Narmar, speram că barem pe Circa... Dar nu-i totul pierdut. Peste un an va fi din nou un 1 iunie și atunci, cu siguranță...

(Urmarea la 1 iunie 1968)

P. S. Am regretat de atîtea ori neglijarea literaturii de anticipație (sau tratarea superficială și incompetentă a unora dintre problemele ei) în coloanele revistelor, încît nu pot să nu semnalez — fie și cu o inevitabilă întîrziere —, faptul îmbucurător că „Luceafărul" a publicat în numărul 19 din 13 mai a.c. două interesante referiri la domeniul preocupărilor noastre. Astfel, Alexandru Chiriacescu își intitulează „Între basm și previziune" o judicioasă trecere în revistă a ultimelor apariții editoriale, însoțind-o de comentarii pline de seriozitate, iar Ion Biberi tratează una dintre problemele-cheie ale anticipației, contactul cu civilizațiile extraterestre, sub titlul „Convorbiri siderale". Articolul a apărut la rubrica „Semnele timpului". Într-adevăr !

UN NUMĂR „FESTIV" CONSACRAT LITERATURII DE ANTICIPAȚIE

Cîștigînd un auditoriu tot mai larg în rîndul cititorilor de toate vîrstele și asigurîndu-și adeziunea unor scriitori deosebit de înzestrați și exigenți cu ei înșiși, continuînd tradițiile artistice și intelectuale ale marilor înaintași — Jules Verne și Herbert Wells — literatura de anticipație cunoaște în ultima vreme un avînt impetuos, care o consacră definitiv în categoria genurilor literare majore. Așa fiind, e și firesc ca ea să intre tot mai mult în cîmpul vizual al criticii literare. Ceea ce se și întîmplă. O confirmare în plus a acestui fapt vine s-o dea primul număr din acest an al revistei „Inostrannaia literatura" din Moscova, număr consacrat în întregime literaturii științifico-fantastice.

Bogat și variat întocmit, prezentînd un mare număr de lucrări beletristice, dimpreună cu un bine documentat și un foarte interesant aparat critic, acest număr oferă o imagine cuprinzătoare a stadiului actual al literaturii de anticipație de pe toate meridianele globului, consfințind — dacă mai era nevoie — valoarea ei indiscutabilă.

Partea beletristică, reprezentată deopotrivă de proză cît și de versuri, poartă semnătura cîtorva condeie remarcabile, printre care Leonardo Sciascia, Robert Sheckley, William Tenn, Mihai Beniuc și regretatul Mihu Dragomir, aceștia din urmă prezenți cu poeziile „Steaua roșie" și, respectiv, „Din însemnările unui cosmonaut", în traducerea lui Kirill Kovaldji. Aparatul critic este și el deosebit de interesant. Alături de articolele de sinteză ale cunoscuților critici de specialitate I. Kagarlițki („Omul și viitorul omenirii") și E. Brandis, V. Dmitrievski („Fantasticul în lumea în mișcare"), semnează valoroase articole publicistice Stanislaw Lem, Daniil Granin, Robert Jungk ș.a.

De asemenea, foarte utilă ca document de informare este rubrica recenziilor, în cadrul căreia, analizîndu-se o serie de scrieri ale unor autori binecunoscuți — Ray Bradbury și Isaac Asimov (S.U.A.), Pierre Boulle (Franța), Fr. Dürrenmatt (Elveția), Kabo Abe (Japonia) ș.a. — ni se oferă o imagine amplă a direcției pe care merge în perioada actuală literatura de anticipație, ca și a perimetrului tot mai larg în limitele căruia evoluează ea. Semnalăm la această rubrică recenzia romanului științifico-fantastic „Doando" de R. Bărbulescu și G. Anania, apărut în Editura tineretului (București, 1965).

Realizînd acest număr, revista „Inostrannaia literatura" a întreprins o anchetă printre scriitorii de anticipație din diferite

ţări cu întrebarea: „De ce aţi ales în creaţia dv. genul ştiinţifico-fantastic?“ La această anchetă răspund, alături de unii dintre cei mai cunoscuţi autori, şi scriitorii români Ion Hobana şi Radu Nor.

Grăitoare ca o definire şi o apreciere a genului este această declaraţie făcută în cadrul anchetei de Ray Bradbury: „Îndiscutabil că voi scrie şi de-acum înainte literatură de anticipaţie, întrucît sînt profund încredinţat că noi trăim una dintre cele mai mărețe perioade ale istoriei omenirii şi că pentru a da expresie cerinţelor secolului nostru, literatura de anticipaţie este cea mai bună dintre formele literare existente“.

Igor Block

ION HOBANA (România)

Îmi închipui că orice alegere, cel puţin în domeniul creaţiei artistice, e determinată de factori emotivi şi raţionali. În ceea ce mă priveşte, am ales genul ficţiunii ştiinţifice înainte de toate datorită pasiunii mele pentru necunoscut. În copilărie, priveam ore în şir Luna cu un vechi binoclu de teatru. Acum aştept cu nerăbdare clipa aselenizării oamenilor, dar nu exclud posibilitatea ca încă înainte de asta să primim noi vizita unor făpturi raţionale... Toate acestea sînt legate nu de caracterul preocupărilor mele actuale, ci de credinţa mea dintotdeauna în posibilitatea miracolelor fundamentate ştiinţific.

Avînd această credinţă, am considerat că însuşirile mele creatoare se pot manifesta pe deplin numai în acest gen. Cu atît mai mult cu cît ficţiunea ştiinţifică nu se mărgineşte să ofere un cîmp larg de activitate autorilor celor mai cutezătoare ipoteze, dar e şi un nepreţuit instrument de investigaţie psihologică. Pentru că ce poate fi mai pasionant şi mai dificil decît încercarea de a intui sentimentele şi reacţiile urmaşilor noştri mai mult sau mai puţin îndepărtaţi sau de a prevedea conflictele specifice viitorului?...

Răspunsul meu are un final anecdotic. Întrebîndu-mă eu însumi ce a determinat trecerea mea de la interes şi înclinaţie la activitatea permanentă în genul ficţiunii ştiinţifice (pînă atunci publicasem cîteva cărţi pentru copii), mi-am adus aminte de o întîmplare semnificativă. Cu mulţi ani în urmă mi s-a propus să scriu pentru un concurs prima mea povestire ştiinţifico-fantastică. Cum asta se întîmpla într-o perioadă de pasiune pentru tehnicism, am scris despre un aparat care, captînd infrasunetele, pronostica furtuna cu mult înainte de dez-

lănţuirea ei. După un timp am citit într-un ziar că specialiştii se gîndesc şi ei la un astfel de aparat. Şi cu toate că am renunţat imediat şi irevocabil la ideea stupidă de a face concurenţă inventatorilor, această anticipaţie fortuită a constituit impulsul hotărîtor către ceea ce consider acum raţiunea fundamentală a vieţii mele.

PIERRE BOULLE (Franţa)

N-aş putea în nici un caz să afirm că prefer *genul ştiinţifico-fantastic. Am scris într-adevăr în acest gen cîteva povestiri şi un roman, „Planeta maimuţelor“, dar asta reprezintă în ansamblu numai o parte neînsemnată a creaţiei mele.*

Am totuşi impresia că nici nu putem neglija acest gen (ca, de altfel, nici pe celelalte). Ca să spun drept, nu sînt adeptul unor genuri privilegiate în literatură. Nu încape îndoială că literatura ştiinţifico-fantastică ascunde în ea o mulţime de noi posibilităţi şi oferă o hrană bogată imaginaţiei, dar numai cu condiţia ca ea să nu fie considerată ca un curent izolat de torentul literaturii, *pentru că altfel scrierile încadrate în genul ştiinţifico-fantastic vor avea soarta tristă a romanelor poliţiste şi a romanelor de spionaj, ele îşi vor pierde orice valoare artistică şi vor deveni plictisitoare şi neinteresante.*

Redactor literar: ADRIAN ROGOZ
Coperta desen: VICTOR WEGEMANN
Portrete: ALEXANDRU DIACONU
Prezentarea grafică: ARCADIE DANELIUC

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii“

2012

CLUB COLECȚIA Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

cpsf.info

prelucrare
&
editor
Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacțiile Știință și tehnică
sau cei care au dat să continue CPSF, au reușit, cu multă dăruire,
muncă și cheltuială, acești entuziaști.

Lor trebuie să le mulțumim pentru că avem acum posibilitatea
să (re)citim legendara Colecție.

clandher
flash_gordon
evilgheorghe
krokodylu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nid68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email și reparăm greșeala)

Abonaţi-vă la revista „Ştiinţă şi tehnică" — publicaţie lunară editată de C.C. al U.T.C. şi Consiliul pentru răspîndirea cunoştinţelor cultural-ştiinţifice. Abonamentele se primesc de către oficiile poştale, factorii poştali şi difuzorii voluntari din întreprinderi şi instituţii pînă la data de 25 ale fiecărei luni, cu deservirea în luna următoare.

Revista se găseşte de vînzare la toate chioşcurile pentru difuzarea presei şi debitele O.C.L.

PREŢUL 1 LEU

41007

IUNIE 1967